

SKLIZEN^v

NEZÁVISLÁ KULTURNÍ REVUE

ROČNÍK I.

LEDEN 1953

ČÍSLO 1.

CO, KDO a JAK.

Kdykoli jsme s přáteli probírali všechno, co bylo hezkého nebo zajímavého v exilu napsáno, dělali jsme to s pocitem lítosti nad všemi, které přístupny jsou jen omezenému kruhu čtenářů nebo zůstávají vůbec v rukopisech a dopisech - plody, které nikdo nesklízí. Shodli jsme se v tom, že by bylo ideální, kdyby všeobecně pěkné či důležitě se všech stran bylo sbíráno, otištěno a tak i zachováno. Lukový exilní výběr s převážně kulturním posláním. Mluvílo se o potřebě listu a já jsem udělal nepromyšlený slib. Docela upřímně - považuji to za nesmysl. Nostačí na to ani prostředky, ba ani čas - kromě těžkosti exilu jsou tu i konkrétní a neodkladné starosti v péči o uprchlíky. Rozdíl mezi tím, jak by to mělo být a jak to je, je trapný. Byl bych rád viděl úhlavní sčít s bohatým obsahem, který by ušetřil také uprchlíku shánění exilních listů, roztroušených po světě. Zatím zůstalo jen torso - tak mnohó se tam nevešlo a za to se tam dostaly věci pro uprchlíka snad významné, ale s kulturou nespojující - zkrátka kompromis. Něco se dá napravit, záleží na ochotě k spolupráci.

SKLIZEN PŘEDSTAVUJE BASNIKY EXILU.

#####

JIRÍ K A V K A

upozornil na sebe v soutěži Radio Free Europe lyrickou sbírkou „Cesta královská“. Vlach; s jejich spoluprací počítá Sklizeň i v budoucnu. Přinášíme ukázky z jiné jeho rukopisné sbírky, „Nož mrtvý slavík“.

letto: Renoncer au désespoir.

(Žáci se beznaděje.)

François Mauriac.

D O S U D N E .

Vtěřejší místa a čas jsou místa a čas hvězd
Naděje též jsem uložil k fotografování z dětství

A pozvolna k nim ukládám i vás

V mých snech k vám chodí smrt
Ale taková jiná, než jaké jsem se bál
Tak jako návštěva posváť a sedne k pianu
Zpod jejich prstů se line hudba snů,
hudba řeky, hudba mlčení

Vtěřejší místa a čas jsou místa a čas hvězd
Ale to není vše
Po naději zbyla beznaděje a to se neumíná
žáci

Dosud ne
I když páli v dlani
Tak jako zcizený peníz sirotčí

práci. - Do prvního čísla přispěli původními pracemi prof. Ema Bartoňová, básník Jiří Kavka a Dr. Robert Uvitá ovšem i další přispívatele. Rád bych při tom poděkoval všem, kteří vůbec v exilu něco píší a vydávají a přispívají tak k udržení českého vědomí, života a slova v cizině. Zvláštní dík patří nyní an. O. Odložilíkovi za čtení k Vánocům, které nyní vydal.

Chťel jsem tím málo, co můžeme exilu dát, udělat něco užitečného; tedy žádnou negaci, samoúčelnou kritiku nebo oslněná. I předsobovali ně, že i kritika exilu potřebná. Snad. Sám znám čunu každó, i nepatrné a nepovedené práce - jsem v posudku vždy opatrný. Pokud se v obsahu práce vyskytnou útoky na osobu či instituci v exilu,

XX

PŘÍJEZD

Socha Svobody zvedá pochodeň
 Proč mi dnes připadá spíš jako štěstěna
 Poslední vlna výšplachne vůni ryb
 Vzpomenu map ve školních lavicích
 A sejdu s mstku

Kdybych byl přijal, když ještě jsem byl miád
 Od Ariadny, zatím co ještě spala
 Alo teď
 Svou teplou ručkou mne drží albánský chlapeček
 A hledí, podmračen
 A s neúvěrou

Co jsme tam nechali, na druhé straně, doma
 Jaké osudy, osudy jiných
 Poslední vlna výšplachne vůni ryb
 I na obrazech se usadí slů
 I na snech

I v téhle zemi je mnoho dávných hrobů
 I v téhle zemi jistě kvete nář
 Mech ticha i zvon obroste tvůj hlas
 Později, dřív

NEŽ MRTVÝ SLAVÍK

V stojatých vodách snu
 Ta dávná krása, ta ještě do dnes má
 Vůně jar, výteň lét
 Hrnčířská hlína mílovského kraje

Šly husopasky jako vážčin let
 Chléb s tvrdou kůrkou, s feniklovou chutí
 Ukusují a cítím na šíji
 Sestřino obejmutí

Lehá si večer. Nežili zavře dům
 Maminka chvíli postojí na zápraží
 Oč váží láska má, maminko
 Oč váží víc
 Než mrtvý slavík váží

SKLIZEŇ SATIRY EXILU.

Tuto rubriku zahajuje SKLIZEŇ novými, dosud nezveřejněnými verši
 autora satirické sbírky „Verše pro nikoho“, Roberta V L A C H A :

10CHYBNÁ STRATEGIE

(Ing. Gejza Krno doporučuje vojenský
 zásah proti Slovákům v případě, že by
 třeba 90% většina odmítla ČSR.
 Krajaňský a exilní tisk.)

Promíne-li strateg ze smetánky,
 bojovnost má také svoje hráze:
 Pošlete-li na Slovensko tanky,
 jak se bez nich udržíte v Praze ?

OD FIERLINGERA K TABORSKĚMU

CISAROVĚ CÍSAŘI

To se stává,
to se stává:
infiltrace
zlava, zprava.
I laik už ptá se naně
(přetóčko je pravdu znáti):
vyskytnou se v soc. dem. straně
sociální demokracií ?

(Kritikové útočí na
poválečné zdokonalení díve
již platných hospodářských
a sociálních reforem, při-
pravoucí čsl. zahraniční
vládou v Londýně a provede-
né doma ústavním demokra-
tickým způsobem.
Hlasatel, 9. 9. 1952)

KŘESŤANSKÝ DŮKAZ

(Dr. Adolf Plachý vstoupil do
Akčního výboru Zemani.....
jakožto místopředseda a setr-
val v této funkci až do září
1949.

Rozpravy, č. 8/9, 1952)

V Radě člen Akčního výboru ?

Čemu se Rozpravy živí ?

Není to křesťanským důkazem

že vlastně nejsme tak mstiví ?

Niči zásluhy přezít nesluší,
jen si je každý haj !
Gottwald provedl jen pár retuší
a dnes je dona ráj.

K U L T U R N Í P O Z N Á M K Y .

XX

Ena BARTOŇOVÁ :

P O K U S O J E D N U B I L A N C I .

Podělilo se mi zůstat se z domova teprve letos na jaře, a jakmile
jsem se zas proměnila trochu v člověka, začala jsem se dychtivě shá-
nět po literární produkci exilu. V tom zoufalém kulturním tonu dona
jsme věřili a navzájem se utvrzovali ve víře, že česká kultura v exi-
lu pokračuje, že vycházejí kulturní časopisy, piší se a vydávají knihy,
že se tvoří a konsumuje, prostě kulturně žije. A když jsem šťastně
shromáždila všechnu původní krásnou literaturu, kterou exil vydal za
čtyři a půl roku, měla jsem co číst, abych docela hystericky nepla-
kala. Takže maličké hromádky knížecok a brožurek, to je všechno, čím
se může za ta léta vykázat padesát tisíc Čechů a Slováků, žijících
svobodně v kulturních zeních ? Obejde se exil kulturního národa bez
poesie, bez knih, bez kulturních novin, bez kulturních zájmů ? Asi ano.
Doufám upřímně, že má dnešní bilance není úplná, že někde něco vyšlo,
o čem jsem se dosud nezvzdábala. Ale i kdyby těch knih bylo dvojná-
sob, o čemž vážně pochybuji, nemohla bych odvolat ani písmeno ze své-
ho trpkého soudu, že se národ může za svůj exil daleko spíše stydět,
než být na něj hrád.

Moje bilance vypadá takto:

Poesie: Tři tištěné svazky, dvě cyklostilované brožurky:

Zeleného „Stesk“ (Revue Rencontres, Paříž), Tumlířova „Hořká voda“

(Fund for Intellectual Freedom, New York), Vlachovy „Verše z exilu“

(Sdružení svobodných Českoslovců, Stockholm) a „Verše pro nikoho“

(Edice Satiry, Londýn).

Hořnota ?

„Stesk“, vlastně do přehledu exilové poesie nepatří, autor není
exulant. Verše nenáročné do krajnosti; až za krajnost. Na tom nemění
nic skvostná výprava knížky.

Čist Tumlíř a o Tumlířovi je velmi dissonantní. Mám bezdělný dojem,
že Tumlíř se stal „velikým“ exilovým básníkem jedině proto, že si
(letmo) přetělí „Panorama de la nouvelle littérature française“
od Gaëtana Picon, nebo spíše proto, že si ji (letmo) přetělil dr. Do-
metz. Novin, co vydávatele vědlo při výběru, ale myslím, že víc

XX

predevším neznalost češtiny.

K Javorovi a Vlachovi se vrátím při nejbližší příležitosti. Ráda vrátím, i když s menšími výhradami, to nemohu říci s čistým svědomím o nikom jiném v celé své neutěšené bilanci.

SATIRA. Jedinou reprezentativní satirou jsou »Vorše pro nikoho«, ačkoli jsou sněsí poesie a satiry. Mně je rozhořčil bližší Vlach-lyrik. Ale i jeho satira má skutečně formu, což se nedá říci o žádném jiné sbírce.

Stanislav Brzobohatý vydal tři sbírky: První a druhou kopu trní a Hornickou baladu (vlastním nákladem, v Londýně), v tak sestupné linii, že po ní sotva může jít dál. Proto se asi sotva nýlín v předpovědi, že jeho příští sbírka bude lepší, než byla poslední. I k Brzobohatému se vrátím.

První satirickou knížkou bylo vlastně Snižkovo »Čertovo kolo«, jež vydal »Kruh přátel Jana Snižky v Paříži. Nemohu si pomoci, nedokážu zde v exilu oddělit šlovice od díla. A tak jedině, co jsem ochotna komentovat od Snižky, je satira, psaná v první osobě jednotného čísla.

Boletrio. Nic. Prostě není. Alespoň ne česky.

Egon Hostovský vydal v USA román »Missing«. Novin, psal-li jej ještě jako Gottwaldův vyslanec v Oslo nebo už na svobodě. V každém případě myslím, že exil si nemá Hostovského co přisvojovat.

F.X. Havlíček vydal v Německu soubor epodů z domova z posledních let, »Die rote Stadt«. V knížce je příliš mnoho žurnalisticky povrchního a laického, perspektivy, náměty, všechno. V našem exilu je to snad lepší než nic.

DRAMATICKÁ TVORBA: Jediné knížka »Měsíc nad Prahou« Františka Kovárny (Nemám ji po ruce, abych uvedla, kde v USA vyšla.) Dramatikom ovšem Kovárna při nejlepší vůli nebyl.

Kovárna se také, jediný, pokusil o literární revui (Stopa, Paříž). Vydal ji jedno číslo, ve formě monologu. Pravděpodobně by v něm byl pokračoval.

Stejně ohvályhodným pokusem bylo i vypsání LITERÁRNÍ SOUTĚŽE Krestanské Akademie v Římě a vysilučo Svobodná Evropa v Mnichově. V prvním případě zůstalo právě jen při vypsání. To by si skutečně vážné instituce nemohla dovolit. V druhém případě jeno se dozvěděli asi dvě desítky jmen autorů, ale z jejich prací nám dosud nepřišlo do rukou ani to nejmenší. Čili pro exil jako by se soutěž nekonala.

V poslední době se vyrojila spousta nakladatelství, ale z jejich programu se nemohu ubránit dojmu, že jejich podklad je spíše konjunkturní a politický, nežli zaměřený ke krásné literatuře exilu. Jediné jnéno exilového literáta, s nímž jsem se v programech setkala, je Jan Čep. Zřejmě literární podnikatelé nepovažují investici do exilních autorů za rentabilní. Ať už právem nebo neprávem, dokresluje to kulturní portrét exilu velmi výstižně. Nebyla bych v nejmenším překvapena, kdyby se exil kulturního národa znohl dříve než na oázi básníků na oázi exilového Rodokapsu.

K N I H Y E X I L U .

XX

Ferdinand PEROUTKA: PROJEVY K DOMOVU (Sautions Sokolova, 13, Chamín-ůu Vaclavet, Ženova)

Brožovaná knížka obsahuje nedělní projevy, které přednesl šéfredaktor rozhlasové stanice Svobodná Evropa v době od zahájení vysílání 1.5.1951 až do konce roku 1951. Konkrétní ilustrace a strohá srovnání komunistické mytologie s realitou jsou methedou, již Peroutka užívá s neobyčejnou účinností. Převážná část autorovy politické argumentace je utilitární, logická, jasná. Ve srovnání s neobuditel-ským, suchanovým náskotopctvím většiny našich románních depo-

XX

kratických vůdců působí „Projevyn“ přijomně osvěžujícím dojmem. Po zkráceném přečtení Peroutkových „Projevů“, se zdá být oprávněná jediná výtka. Není pochyby o tom, že autor jasně vidí osudně chyby, které způsobily, že se čechoslováci ocitli ve svém nynějším smutném postavení. Je však příliš tolerantní, příliš kompromisní vůči myšlenkám, které tuto katastrofu přivedilo.

(Výtahy z kritiky H. J. Jka, Skutečnost 1952 č. 9/10)

Robert VLACH: VERSE PRO NIKOHO (Edice Satiry, c/o Marie Zárubová 180 Westbourne Grove, London W.11., England)

Vlachevy „Verse pro nikoho“ jsou typickým příkladem myšlenkového zmatku v řadách Čechoslováků. Vlach nám sice říká, že je proti tomu či onomu, nestaví však před čtenáře žádnou Alternativu, neříká, pro co je on sám. Právo kritizovat má jen ten, kdo sám veřejně hlásá jiné řešení, jímž chce odstranit zlo. Vrtichvostí, obojživelníci, kličkaři a jin podobní mají právo držet jazyk za zuby. To právo přísluší jen těm, kdo mají odvahu veřejně hlásat své stanovisko. Autor si sice troufl kopnout po dr. Zonklovi, o gen. Prehalu se jen zsludně otěl... Je vidět, že pan dr. Vlach zřejmě nečte noviny... už je po druhé ve vyhnanství a to mu ještě není ani čtyřicet!... V politickém boji není možno se řídit zásadou mnohých opatrníků: Soř hokzy jako zajíc za košťálem a potkoj, až konce přejdou; Politický neutrální v tomto boji je mrtvola.

(Výtahy z článku S. Kučery, České Listy, vydává Český Národní Výbor v Londýně, č. 3 z 27.10.52)

„Verse pro nikoho“ nejsou jen satirickými epigramy, vtipnými šlehy, trpkými úsměšky a smutným smíchem. Je to dílko skutečného básníka s bohatou, ale ukázněnou lyričnou pomocí, která má stejně úder zvonu jako ostří kordů, gallský vtíp, gargantuovskou nevázanost a slovanskou bezprostřednost. Mozera, která zela v našem veřejném životě odchodem Viktora Dyky, odmlčením Karla Horného a stále stoupajícím tlakem k oficiální, politickému ministranství a kulturnímu služebníctví, zdá se, že bude v přicházející době vyplněna básníkem Robertem Vlachem.

Knižka zůstane velkým dokumentem doby a k tomu je ještě velkým příslibem: mladé naše politické exilové generace, oprostující se záměrně od oficiálních polopravd a mlhovin, navazující na veliký odkaz básníka Viktora Dyky, začíná hledat svůj povný bod uprostřed ssutin dneška a svoji vlastní pevnou půdu pod nohama. Je to knížka satir, napsaná vřímavým básníkem a je to kniha svým způsobem programická, dokumentární a politická v nejjistším a nejlepší slova smyslu. Ukazuje, kde, jak a proč se mladí rozecházejí s těmi, kteří se, nezvaní, povyšují za jejich vůdce a mluvčí. A každý čtenář po přečtení první stránky pochopí, proč samozvaní vůdce v tomto hokým a dramatickém boji za novou svobodu národa, zůstanou nakonec opuštěnými, bloudícími a zavrženými podílíky na neštěstí národa.

(Vojtěch Soukup, VERITAS, Mariazell, č. 10/11 z 1952)

o-o

Kdo tě pomlouvá, bojí se tě; kdo ti pochlebují, pohrdá tobou.
(Z arabských přísloví)

S C I Z Í C H P O L Í .

XX

Petr ROŽNAVA:

O S U D O V Ý V E Ě R .

Thomas W. Lamont, společník Morganův a významný činitel v první světové válce, zanechal po sobě panství, které po jeho smrti v r. 1948 vydal jeho syn knížně. Lamont na konci první světové války dostal velké posláni. Wilson... pověřil Lamonta, aby jel do Evropy a našel mezi ruskými emigranty člověka, který zná ruské poměry a má skutečný plán na řešení. Lamont objevil, že v Paříži žije Koronský, který půl

XX

roku byl nin.předsedou Ruska,o bolševictví opravdu něco věděl a jevil se jako umírněný,rozumný člověk.Lamont se svým přítelom F.Frankfurtem,později členem Nejvyššího soudu,požvali Korenského na voboři a mluvili s ním oá sedni hodin večer do půli čtvrté ráno.Během těchto dlouhých hodin Korenský někeli ani jednu konkrétní věc.Pověděl jim,jak se ruští emigranti mezi sebou porou,kdo koho ponilouvá,co mu kdo vyčítá,jak se musí bránit proti nízkým útokům atd. Lamont i Frankfurt usinali únavou a Korenský mluvil a mluvil,jako by vůbec v Rusku nebyli bolševici,jako by bolševické nebezpečí proti tomu,co se děje v táboře ruské emigrace,nebezpečím nebylo.Lamont přerušil Korenského a řekl,Pane ministro,zitra ráno v jedenáct hodin mám referovat před Volkou čtyřkou.Rekněte nám krátec,co vzkazujete a navrhujete.«On i Frankfurt několikráte tuto otázku Korenskému opakovali -marně.Příští ráno musel Lamont před Volkou čtyřkou říci,že se nedověděl,jak nají Spojenci naložit s bolševiky.Lamont vypráví,že večer s Korenským byl bezvýsledný a přece osadivost této chvíle byla tak veliká,že dějiny posledních třiceti let mohly vypadat jinak,kdyby se Korenský namísto obrané proti vlastním lidem mohl věnovat pronýšení o formuli,jak jít proti komunismu a mohl ji několika jasnými větami říci Volce čtyřce.

(Zkráceno.Nový Donov,Toronto,č. 62/1952)

P Ř E K L A D Y S K L I Z Ě Ň .

XX

Gabriola MISTRAL:

P Ř I K O L Ě B Á N Í .
(Mocianáo.)

(Autorka,lauroátka Nobelovy ceny v r. 1946,pochází z Chile a je básničkou mateřské lásky.«Mormar»(Něha),z níž je přeložena tato básň,vyšla r.1924 jako druhá sbírka té,pro níž je krása «Božím stínem na vesníru».)

Kolébá moře tisíci své viny
v měsíčním svitě.
A naslouchajíc láskyplným mořím
kolébám svoje dítě.

Kolébá vítr na potulce klasy
v ospalém žitě.
A naslouchajíc láskyplným větrům
kolébám svoje dítě.

Bůh Otec také kolébá své světy,
neviděn,skrytě.
Avšak i ve tmě cítia Jeho ruku
kolébám svoje dítě.

(Ze španělštiny přeložil Dr.Robert Vlach)

P A B Ě R K Y .

XX

Přirodovědec si potřebuje osvojit světový názor dělnické třídy, právě proto,že je to jediný vědecký světový názor.Tato jediňočnost je především v tom,že je to názor,ktory není skutečnost,přirodu a společnost.

(vědecký pracovník Slavomil Strons,Literární Noviny,Praha c.20)

Kunismus je násilná organizace znatku,ktory vytvořil revoluci a třídním bojem.Inclon komunistické společnosti je nenávisť.Staveb-

XX

ni hmotou jsou lidé, sníženi na hodnotu hlíny a stavitelem je satan, který inspiroje člověka vypuzením Boha.

(Biskup Fulton J. Sheen)

Heslem musí být, že čs. území osvobodí ne cizí, ale čs. jednotky, tedy ani přátelské vojenské jednotky. Čs. lidé si neproje žádnou novou a další okupaci, třeba i spřáteleného státu.

(Bohumil. - Informátor, Salzburg-Ottawa, č. 18/1)

Dr. Fritz Koberg z Olomouce, nyní Bubenrcuth, mluví 25. října v Norimberce v sále evangelického domu, Bayreuther Str. 60, v přednášce na thema: „Tisíciletí sudetoněmecké kultury.“

(Der Sudetondeutsche, Hamburg, č. 38 z 11. 10. 1952)

Podlomily-li takové věci muže mravně a politicky tak silného, jako byl prezident Dr. Beneš, sotva se lze divit, že tak těžce pohmoždily myšlení a jednání lidí průměrných a podprůměrných, mozi něž bohužel nutno počítat největší část t. z. v. profesionálních politiků, kteří se dostali do popředí v převratových letech 1938-48 mnohdy více méně čirou shodou okolností.

(Dr. Eduard Táborský, Naše Cesta, č. 3/1952)

Nikdy jsem neměl takovou radost z práce jako teď. Škoda, že nemám deset rukou. Žaludek by mi stačil jeden.

(R. Kolář, Hnátieci u ústí n/L., z dopisu, uvozejněného v nynějším režimu nakloněném lastu Hospodář, Omaha, USA)

Byla přijata změna Stanov o mimořádném členství v Sáržžení. Podle přijaté změny mohou se stát mimořádnými členy Sáržžení všichni Češi, Slováci a Rusíni, kteří nemohou být přijati za členy řádné, kteří se ale dobrovolně do Sáržžení přihlásili a byli přijati. To se týká osob, které přišly z ČSR do exilu před únorem 1948. Mimořádní členové mají právo sčítat se na spolkovém životě tak, jako ostatní členové s výjimkou volit a být voleni.

(Zpravodaj Sáržžení čs. politických uprchlíků v Německu, Mnichov

listopad 52, č. 9)

Tam na Olšanoch je slavné místo. Se samopalom v ruce střeží voják věčný son soudruhů Krasnoarmějců, zatím co druhý se dívá daleko, daleko... Snad vyhlíží rudoú hvězdu své sovětské země, kdy vyjde naplno i tedy, nad jejich hroby ..

(Československý Svět, Praha, č. 20)

Rudolf Slánský sšál v sobe již doma a na národní škole plnokrevné rodné čestství včetně tradiční lásky k ruskému národu. Ze msty za syna Rudolfa a druhé syny-komunisty, Hitlerovi katané surovým způsobem umučili Slánského rodiče, ctihodné lidi, které jsem jako jeho přítel poznal již v mládí. Viděli jsme, že hořel žhavou láskou k dělnické třídě a nadšením pro veliké revoluční dílo Leninovo a Stalinovo.

(Ministr informací Václav Kopčeký v Rudém Právu, Praha, z 31. 7. 51.

(Z Československa, pondělý, č. 45 z 28. 11. 1952)

A nakonec já, onlouva se všem, jáchž příspěvky se do čísla novošly. Přistě. U některých příspěvků jsem se musel plně spochnout na odborné znalosti autora - sám jsem jen opisoval (a není to lehká práce). Někde jsem měl pochybnosti i námítky. Cítíte-li nutnost protestu, napište - rád doám na pravou adresu. V každém případě měl jsem nejlepší úmysl. Můžete-li zaplatiti něco na předplatné - 3 DM na půl roku - zmenšíte naše starosti. Ale jinak všem: Hoďně štěstí v novém roce!

Za redakční kruh: Ant. Vlach.

XX

S K L I Z E N - Nezvislá kulturní revue.

Ročník I, číslo 1., leden 1953.

Vydává: Antonín V L A C H, HAMBURG 13, Postlagokarte 209.

Vychází počátkem každého měsíce. Předplatné 5 DM ročně.

Jednotlivá čísla 50 pf.